

Bestuursdienst

Onderwerp **Convenant Groningen-Rijk inzake aanpak gevolgen bevolkingsdaling**

Steller **Laurens Huis in 't Veld**

Bezoekadres
Waagstraat 1

Postadres
Postbus 20001
9700 PB Groningen

In uw antwoord
graag datum en
kenmerk vermelden

Wij zijn met het
openbaar vervoer
bereikbaar,
buslijnen
1, 2, 3, 5, 6, 11, 13, 16

Informatie over
vertrektijden krijgt u
via telefoon 0900-92 92

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon **367 8302**

Bijlage(n) **1**

Ons kenmerk **RO12.3260584**

Datum **3 1 OKT 2012** Uw brief **-**

Uw kenmerk **-**

Geachte heer, mevrouw,

In de provincie Groningen doet zich het fenomeen voor van groei en krimp op relatief korte afstand van elkaar. De Regio Groningen-Assen (kortweg RGA) neemt in bevolking toe; werk en voorzieningen concentreren zich in de betreffende centrumsteden. De regio's Noord- en Oost-Groningen zien zich geconfronteerd met bevolkingsdaling met alle hiermee gepaard gaande gevolgen zoals ontgroening en vergrijzing, prijsdaling van het vastgoed, afnemende kwaliteit van de woningvoorraad, leegstand en afkalvende voorzieningen qua detailhandel, onderwijs en zorg. Reden voor betrokken bestuurders om een nadere dialoog te organiseren met als doel in beeld te brengen wat groei- en krimpregio's rond deze problematiek voor elkaar kunnen betekenen.

Overheden, marktpartijen en maatschappelijke organisaties lijken zich gaandeweg steeds meer bewust te worden van de consequenties van ontwikkelingen die op de regio afkomen, maar waren tot voor kort nog maar mondjesmaat met elkaar in gesprek. Provincie, Krimpgebied, Regio Groningen-Assen en Stad hebben –in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken- daarom in 2011 het initiatief genomen om samen, groei- en krimpgebieden, te verkennen op welke thema's en niveaus de verbinding gezocht kan worden.

Gezien de grote mate van verwevenheid tussen de stad en brede ommeland, bijv. op het vlak van werkgelegenheid, voorzieningen, arbeidsmarkt en landschappelijke kwaliteiten, is betrokkenheid en verbinding even voor de hand liggend als gewenst, in het belang van alle partijen. Groei- en krimpgebieden hebben elkaar hard nodig.

De deelnemers vanuit de krimp- en groeigebieden hebben nadrukkelijk afgesproken om op (boven)regionaal niveau de verbinding met elkaar te zoeken. Behalve de erkenning dat krimp leidt tot forse opgaven die een gezamenlijke aanpak vereisen, is een drietal kansrijke thema's benoemd, die alle raken aan het brede leefbaarheidsvraagstuk. Het betreft daarbij:

- wonen en woonomgeving;

- de driehoek economie-onderwijs-arbeidsmarkt (waaronder economische vitaliteit);
- en de zorg-voorzieningen (ziekenhuizen).

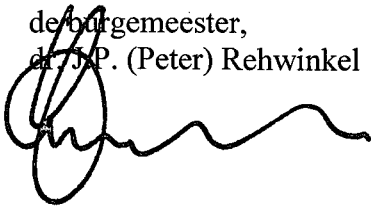
Deze inzet en focus hebben zich vertaald in bijgevoegde samenwerkingsovereenkomst (Convenant) tussen rijk, provincie, krimpregio's en de gemeente Groningen inzake aanpak van de gevolgen van bevolkingsdaling en met name ook in de paragraaf over Samenwerking Groei-Krimp (samenwerking tussen de krimpregio's en het groeigebied Groningen-Assen). Dit Convenant is op 29 oktober 2012 door de betreffende partijen ondertekend.

In de bijlage doen we u dit – door ons mede-ondertekende - Convenant toekomen. De komende tijd zullen we de gemaakte afspraken in de paragraaf Samenwerking Groei-Krimp van het Convenant (paragraaf 2B, pagina 8/9) nader met onze partners uitwerken. Over dit vervolg zullen wij u uiteraard blijven informeren.

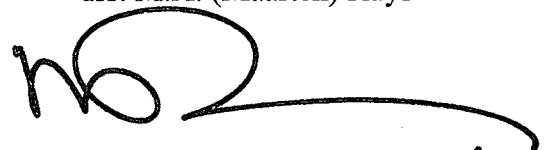
Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben ingelicht.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

CONVENANT

Bevolkingsontwikkeling

Groningen - Rijk

'GRONINGEN OP KOERS'

Logo's

CONVENANT

Bevolkingsontwikkeling

Groningen - Rijk

Hornhuizen, 29 oktober 2012

Ondergetekenden:

1. De Provincie Groningen en Gedeputeerde Staten van Groningen, beide vertegenwoordigd door mevr. M. Besselink, gedeputeerde, daartoe aangewezen bij besluiten van de Commissaris van de Koningin en van Gedeputeerde Staten;
2. De gemeente Groningen en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door , wethouder, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
3. De gemeente De Marne en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr. H.W. van Gelder, wethouder, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
4. De gemeente Eemsum en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door mevr. H.K. Pot, voorzitter van de Stuurgroep Eemdelta, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
5. De gemeente Delfzijl en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door mevr. H.K. Pot, voorzitter van de Stuurgroep Eemdelta, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
6. De gemeente Appingedam en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door mevr. H.K. Pot, voorzitter van de Stuurgroep Eemdelta, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
7. De gemeente Loppersum en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door mevr. H.K. Pot, voorzitter van de Stuurgroep Eemdelta, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
8. De gemeente Oldambt en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr. J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost-Groningen, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
9. De gemeente Pekela en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr. J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost-Groningen, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
10. De gemeente Menterwolde en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr. J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost-Groningen, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
11. De gemeente Veendam en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr. J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost-Groningen, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
12. De gemeente Bellingwedde en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr. J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost-Groningen, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;
13. De gemeente Stadskanaal en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr. J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost-Groningen, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;

14. De gemeente Vlagtwedde en het college van Burgemeester en Wethouders van die gemeente, beide vertegenwoordigd door dhr J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost-Groningen, daartoe aangewezen bij besluiten van de Burgemeester en van Burgemeester en Wethouders;

15. Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevr. mr. drs. J.W.E. Spies, handelend als bestuursorgaan en vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden;

Hierna gezamenlijk te noemen 'partijen'

Overwegende dat:

- a. In september 2011 de colleges van Gedeputeerde Staten van Groningen, Limburg en Zeeland met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hebben afgesproken om te komen tot afzonderlijke convenanten waarin de betrokken partijen aangeven welke maatregelen ze zullen nemen om de gevolgen van de demografische ontwikkelingen in die Provincies het hoofd te bieden.
- b. Op basis van het Provinciaal Actieplan Bevolkingsdaling de Provincie het tot stand komen en uitvoeren van Woon- en Leefbaarheidplannen in de gemeente De Marne en de regio's Eemsdelta en Oost-Groningen stimuleert. De demografische veranderingen vragen een gezamenlijke aanpak van gemeenten, maatschappelijke organisaties en de Provincie. Via het opstellen en de uitvoering van de Woon- en Leefbaarheidplannen en de daarin opgenomen investeringen en ruimtelijke visies hebben de samenwerkende organisaties (gemeenten en andere lokale partijen) tot doel de toekomstige leefbaarheid van de drie krimpregio's te borgen door een hoogwaardige, toekomstbestendige en bereikbare regionale voorzieningenstructuur en in een goede match tussen vraag- en aanbod in de woningvoorraad (zowel particuliere voorraad als corporatiebezit) als ook de voorraad van ander vastgoed zoals bedrijventerreinen, zodat een toekomstbestendige ruimtelijke structuur ontstaat. Het Rijk geeft in dit convenant aan hoe ze aan de aanpak van de gevolgen van demografische ontwikkelingen zal bijdragen.
- c. De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) van het Rijk is een belangrijk kader. In de SVIR schetst het Rijk de ruimtelijke ambities voor Nederland in 2040, de ruimtelijke doelen tot 2028 en de nationale belangen die daarbij aan de orde zijn. De ruimtelijke gevolgen van de bevolkingsontwikkeling die voor toenemende ruimtelijke verschillen zorgen is daarbij als belangrijke ontwikkeling benoemd. De (MIRT) Gebiedsagenda is een belangrijk uitvoeringsinstrument van de SVIR. Krimp, ontgroening en vergrijzing hebben gevolgen voor het vestigingsklimaat en de ruimtelijke structuur en zijn als opgave benoemd bij de actualisatie van de (MIRT) gebiedsagenda.
- d. De provincie Groningen stuurt op een robuuste ruimtelijke structuur door middel van het Provinciaal Omgevingsplan (POP). De ruimtelijke doorvertaling van de Woon- en Leefbaarheidplannen zal aan de orde komen bij het actualiseren van het POP (voor het eerst in 2014). Samen met Fryslân en Drenthe werkt de Provincie Groningen aan een Ruimtelijk Economische Visie in het kader van het MIRT (actualisatie gebiedsagenda).
- e. Specifiek voor de regio Eemsdelta geldt dat het Woon- en Leefbaarheidplan als bouwsteen dient voor de Ontwikkelingsvisie Eemsdelta waarin de demografische veranderingen in samenhang worden gezien met andere opgaven met ruimtelijke consequenties zoals op het gebied van energie en klimaat. De ontwikkelingsvisie op haar beurt levert input voor de op te stellen gebiedsagenda voor Noord Nederland in het kader van MIRT.

- f. De Groninger corporaties hebben sinds eind negentiger jaren van de vorige eeuw in de krimpgebieden een transformatieopgave uitgevoerd die qua omvang historisch is voor Nederlandse begrippen.
- g. Voor een succesvolle aanpak van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen is ruimte geven aan de inwoners van Groningen een voorwaarde. Zij zijn het die betekenis geven aan het fenomeen bevolkingsdaling en beslissen hoe om te gaan met de gevolgen daarvan. De inwoners komen met initiatieven die een reactie zijn op de gevolgen van demografische veranderingen en gemeenten spelen daar op in door hen ruimte te geven en te faciliteren. Het ruimte geven aan de lokale kracht past in de veranderende samenleving met nieuwe verhoudingen tussen burger en overheid, waarbij het belang van burgerparticipatie toeneemt. Het is daarbij noodzakelijk buiten de gangbare paden te treden en ruimte te geven aan de creativiteit waarover burgers (en ondernemers en maatschappelijke partijen) in ruime mate beschikken. Hierbij kan slim gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden van de sociale media.
- h. De Provincie Groningen zoekt internationaal aansluiting bij andere Europese regio's die met demografische veranderingen te maken krijgen of hiermee al de nodige ervaring hebben. Naast de samenwerking in het kader van het Demographic Change Regions Network biedt het EDR-kader (Eems-Dollard Regio) en de Nederlands Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (NDCRO) mogelijkheden voor (ruimtelijke) samenwerking en uitwisseling met de Duitse partners. Er is al een samenwerking tussen Oldambt en Leer.
- i. De Provincie Groningen heeft de ambitie zich te ontwikkelen tot een Provincie met een internationaal vestigingsklimaat, waarbij het voor Groningen van belang is om de mobiliteit van burgers en bedrijven over de grens nog verder te ontwikkelen. Een goede bereikbaarheid en grensoverschrijdende samenwerking tussen bedrijven en instellingen zal bijdragen aan het voorzieningenniveau en de innovatiecapaciteit van de regio.
- j. Rijk, Provincie en regio's erkennen het belang van de verbinding tussen de groei en krimpregio's in de provincie Groningen. Zij bevorderen de samenhang en samenwerking tussen de groeiregio Groningen-Assen en de krimpregio's vooral rond de thema's wonen, ruimte, arbeidsmarkt, economie, onderwijs en zorg. Hiertoe zijn al een aantal bestuurlijke gesprekken georganiseerd.

verklaren het volgende te zijn overeengekomen:

Artikel 1. Doel convenant

Partijen noemen in dit convenant maatregelen om in te spelen op de gevolgen van de demografische ontwikkelingen in de Provincie Groningen. Partijen beschouwen het behoud van de leefbaarheid en een vitale economie in Groningen daarbij als belangrijke regionale doelstelling. De ambities en uitdagingen waarvoor Groningen staat, vereisen een transformatie in het wonen, in de ruimtelijke planvorming, in zorg- en andere voorzieningen en in de economie. Deze transformatieopgave is gericht op het realiseren van een nieuwe, evenwichtige situatie; een robuuste ruimtelijke structuur die leidt tot een betere aanpak van de waardedaling van vastgoed en een flexibele structuur om voorzieningen te borgen. Op die manier kan Groningen de basis bieden voor een duurzaam vitale regio met een voldoende aantrekkelijk woon-, leef-, en vestigingsklimaat om haar ambities waar te maken. Het realiseren van deze nieuwe situatie vereist innovatie, waarbij steeds gewerkt wordt vanuit de kracht die in Groningen aanwezig is. De primaire

verantwoordelijkheid en daarmee ook het initiatief ligt bij de regio's en de Provincie. Het Rijk kan op onderdelen zoals uitgewerkt in dit convenant aangesproken worden in relatie tot het vraagstuk van demografische veranderingen. Met deze tijdelijke bemoeienis wil het Rijk het proces, dat al in de Provincie op gang gebracht is, ondersteunen en faciliteren.

Artikel 2. Duur en opzegging van het convenant

- a. Dit convenant treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en eindigt met ingang van 31 december 2014.
- b. Wanneer een partij het convenant opzegt, eindigt het convenant voor die partij die opzegt.

Artikel 3. Gezamenlijke verplichtingen Partijen

1. Overwegingen:

- a. Partijen leggen in dit convenant een aantal afspraken vast over de bijdragen die zij willen leveren aan de aanpak van de gevolgen van de demografische veranderingen in de Provincie Groningen. Iedere partner heeft daarin een andere rol te vervullen die volgt uit de bestaande bestuurlijke verhoudingen.
- b. Partnerschap tussen Provincie, regio's en Rijk is van cruciaal belang om te komen tot een effectieve aanpak van de gevolgen van demografische veranderingen. De gezamenlijke acties, waarbij ieder vanuit de eigen rol inzet zal plegen, zullen zich in ieder geval richten op de onderwerpen 'Opstellen en uitvoeren Woon- en Leefbaarheidplannen'; 'Samenwerking Krimp en Groei' en 'Grensoverschrijdende samenwerking'. Daarnaast richt de inzet zich op een aantal specifieke thema's, te weten wonen en ruimte, voorzieningen en economische vitaliteit.
- c. De omstandigheden vragen om een gedifferentieerde benadering per regio binnen de Provincie Groningen vanwege de verschillende fasen waarin het opstellen en uitvoeren van de Woon- en Leefbaarheidplannen zich bevinden.
- d. Partijen onderkennen een rolverdeling die uitgaat van een overheid die voorwaarden schept om het zelforganiserend vermogen in de samenleving te vergroten. De uitvoerende verantwoordelijkheid ligt bij de Provincie en de partijen in de regio. Zij zijn aan zet om de transformatieopgave voor Groningen in te vullen vanuit een krachtige regionale samenwerking. Voorwaarde is dat het bedrijfsleven, woningcorporaties, zorginstellingen, bewoners en kennisinstellingen samen met de lokale overheden de handen ineen slaan. De twee krimpregio's in Groningen (Eemsdelta en Oost-Groningen) en de krimpgemeente De Marne zijn, samen met bewoners en met maatschappelijke organisaties, verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de Woon- en Leefbaarheidplannen. Hiertoe zijn in de twee regio's stuurgroepen gevormd die zich richten op de samenwerking tussen gemeenten en andere lokale partijen en een gecoördineerde planvorming en uitvoering.
- e. De Provincie Groningen biedt in de eerste plaats een kader voor het te voeren beleid op regionaal en lokaal niveau ondermeer via het instrumentarium Wet Ruimtelijke Ordening en het Provinciaal Actieplan Bevolkingsdaling. Dit actieplan biedt vele handvatten om actief werk te maken van de leefkwaliteit in de Provincie. Alle betrokken partijen, waaronder gemeenten, scholen, zorginstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben

hiervoor input geleverd. Dit actieplan is daarom niet alleen van het provinciale bestuur maar is een gezamenlijk product van alle betrokken partijen. Het actieplan is tevens een dynamisch document omdat de ontwikkelingen snel gaan en de fase van planvorming overgaat naar het uitvoeren van concrete acties. De rol van de Provincie is voorts het borgen van de samenhang, bevorderen van de afstemming binnen en tussen de regio's, versnelling van de uitvoering en coördinatie van de contacten met het Rijk en de Europese Unie. Daarbij fungeert de Provincie Groningen als aanspreekpunt voor het Rijk in het kader van dit convenant.

- f. De inzet van het Rijk op het gebied van de bevolkingsdaling is omschreven in het Interbestuurlijke Actieplan Bevolkingsdaling en de Interbestuurlijke Voortgangsrapportage Bevolkingsdaling uit 2011 en vloeit voort uit het Regeerakkoord. Het Rijk heeft alleen een agenderende, stimulerende en faciliterende rol. In dit verband wordt opgemerkt dat er geen ruimte is voor extra financiële ondersteuning buiten de huidige budgetten. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in het kader van dit convenant een coördinerende rol binnen het Kabinet. Het sluiten van dit convenant is gericht op gezamenlijke inspanning om de stap van beleidsvorming naar beleidsuitvoering te zetten met accenten op wonen, vitale economie, voorzieningen en de ruimtelijke planning. De samenwerking wordt ingevuld met oog voor de bestuurlijke verhoudingen. Daarbij zal het Rijk zich inzetten voor:
- het optimaal benutten van de ruimte die de bestaande regelgeving biedt en waar nodig en mogelijk het "krimpproof" maken van regelgeving, met speciale aandacht voor belemmeringen voor grensoverschrijdende samenwerking;
 - het indien nodig en mogelijk en vanwege de krimpproblematiek of andere oorzaken anders invullen van bestaande financiële arrangementen, zodat slimmer wordt omgegaan met bestaande middelen;
 - de inzet van kennis en instrumenten, ook ten aanzien van de versterking van burgerschap en leefbaarheid;
 - het stimuleren van bewustwording en regionale samenwerking op de terreinen van wonen, ruimtelijke ordening, voorzieningen en economische vitaliteit en een goed werkende arbeidsmarkt.

2. Afspraken partijen ter ondersteuning van het Actieplan Bevolkingsdaling Groningen:

Algemeen:

1. Het Rijk maakt in dit convenant afspraken met de Provincie Groningen, de regio's Eemsdelta en Oost-Groningen, de gemeente De Marne en de gemeente Groningen, ter ondersteuning van het Actieplan Bevolkingsdaling Groningen. De decentrale overheden dragen zorg voor de uitwerking van deze afspraken bij de opstelling en uitvoering van de Woon- en Leefbaarheidplannen.
2. Na het vaststellen van de subsidiecriteria op Europees niveau, zal het Rijk de mogelijkheden tot het indienen van projecten in gebieden met bevolkingsdaling ontsluiten door middel van een 'handboek' subsidies. De Provincie ondersteunt de regio's bij het in beeld brengen van de mogelijkheden en het indienen van projecten bij Europese fondsen.
3. Omgaan met de gevolgen van demografische veranderingen betekent ook ruimte bieden aan creativiteit, burgerinitiatieven en ondernemerschap. Rijk en Provincie zien de krimpregio Groningen, waar demografische veranderingen optreden, als proeftuin voor burgerparticipatie. Andere regio's die te maken krijgen met demografische veranderingen kunnen hier lering uit trekken.

A. Opstellen en uitvoering Woon- en Leefbaarheidplannen

1. De Provincie zal onderzoeken, samen met anderen als de Vereniging Groninger Dorpen (VGD) en de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG), waar burgerinitiatieven en experimenten op het terrein van wonen, voorzieningen en economische vitaliteit opgestart en ondersteund kunnen worden in de krimpgebieden in Groningen tijdens de uitvoeringsfase van de Woon- en Leefbaarheidplannen. Het Rijk zal hierbij ondersteuning verlenen.
2. De Provincie stimuleert en faciliteert het opstellen en uitvoeren van de Woon- en Leefbaarheidplannen door aanwending van de Provinciale reserve Leefbaarheid en het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) voor de uitvoering van de Woon- en Leefbaarheidplannen. De Provincie bevordert dat zowel zichzelf als de gemeenten en andere regionale partijen (maatschappelijk middenveld) bestaande middelen inzetten ten gunste van de doelen van dit convenant. Het gaat daarbij om bevorderen van de inzet van onder andere Leader, Waddenfonds, Loket Levende Dorpen en Interreg.
3. Het Rijk ondersteunt de Provincie Groningen en de krimpregio's binnen de Provincie op de wijze zoals omschreven in artikel 3, 1f. door:
 - Het inzetten van dialoogtafels en (onafhankelijke) deskundigheid waar nodig ter ondersteuning van het traject om te komen tot een heldere uitvoeringsagenda in de regio's en het maken van afspraken daarover.
 - De inzet van specifieke deskundigheid waar gewenst en mogelijk voor het opstellen van de Woon- en Leefbaarheidplannen door deelname aan stuurgroepen, projectgroepen en begeleidingscommissies en voor het realiseren van de uitvoering daarvan.
4. Specifiek voor de regio Eemsdelta is het volgende afgesproken: IenM en BZK gaan gezamenlijk met de Provincie en de regio Eemsdelta onderzoeken of de financiële haalbaarheid van het Woon- en Leefbaarheidplan Eemsdelta kan worden verbeterd en welke lessen hieruit kunnen worden getrokken voor andere krimpgebieden. Dit onderzoek richt zich op de vraag of bestaande arrangementen anders kunnen en moeten worden ingevuld (slimmer/optimaal omgaan met bestaande middelen), en welke andere financiële instrumenten en bekostigingsvormen toepasbaar zijn. Daarbij wordt ook gezocht naar synergie tussen sectoren en aangrijpingspunten voor het terugploegen van maatschappelijke baten. Hierbij wordt de thans bij het Rijk beschikbare kennis ten aanzien van financiële arrangementen betrokken, grotendeels bijeengebracht in de Toolbox financieringsconstructies bij het AgentschapNI. Op basis van een 'quick scan' worden de voor de regio Eemsdelta kansrijke opties geïnventariseerd waarna selectie voor uitwerking en experimentele toepassing kan plaatsvinden.
5. Specifiek voor de gemeente De Marne wordt onderzocht of het toepassen van een brede MKBA een goede ondersteuning kan bieden bij het prioriteren en faseren van de concrete maatregelen die voortkomen uit het Woon- en Leefbaarheidplan. Rijk en Provincie bieden, bij een positieve uitkomst van het onderzoek, financiële ondersteuning bij de opstelling van deze MKBA. De acties die hier uit voortvloeien zijn niet voor rekening van het Rijk.

B. Samenwerking Groei-Krimp

1. De gemeente Groningen, de regio Groningen-Assen, de krimpregio's en de Provincie Groningen hebben afgesproken om op bovenregionaal niveau de verbinding met elkaar te zoeken. Ze bevorderen actief de samenwerking rond de thema's wonen, arbeidsmarkt en regionale economie en onderwijs en zorg en betrekken daarbij relevante partijen zoals

bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en ziekenhuizen. Deze thema's zullen worden gerelateerd aan de bereikbaarheid en aan de gewenste internationalisering en grensoverschrijdende samenwerking.

2. Provincie en gemeente Groningen zullen zich inzetten voor het opnemen van het thema Verbinding groei- en krimpregio's' in de Ruimtelijk Economische visie Noord-Nederland die door de drie Noordelijke provincies wordt opgesteld.
3. Op het vlak van wonen geven de regionale partijen aan gezamenlijk op zoek te gaan naar de mogelijkheden voor aanpak van zowel de corporatieve als de particuliere woningvoorraad, inclusief de openbare ruimte. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de opgebouwde kennis vanuit de wijkvernieuwing, de krachtwijkenaanpak en bestaande experimenten.
4. Nadere afspraken rond de zorg tussen groei- en krimpregio's sluiten aan op lopende ontwikkelingen binnen het zorglandschap van Noord-Nederland. Er wordt op dit moment hard gewerkt aan zowel taakherschikking als concentratie onder het motto "spreiding van zorg waar het kan en concentratie van zorg waar het moet". Voor alle ziekenhuizen zal gaan gelden dat de relatie en afstemming met de eerste lijn (huisarts, maatschappelijk werk) en de sector verpleging en verzorging steeds belangrijker wordt. Uitgangspunt is dat dit leidt tot zorg van kwalitatief voldoende hoog niveau, met voor alle inwoners de juiste zorg, op het juiste moment, op de juiste plaats.
5. Het Rijk ondersteunt tijdelijk en daar waar zij dit mogelijk acht, de bovengenoemde samenwerking en dialoog tussen de groei- en krimpregieden op de volgende manieren:
 1. Actieve deelname binnen de gezamenlijke zoektocht naar mogelijkheden en instrumenten voor aanpak van de corporatieve en particuliere woningvoorraad, inclusief de woonomgeving; zonder inzet van extra financiële middelen door het Rijk.
 2. Participatie in het bovenregionale en internationale traject van versterking van de relatie onderwijs en arbeidsmarkt. Een belangrijke rol is weggelegd voor de verbindende spoorlijn en de verbindingen over weg- en water (inclusief de havens aan weerszijden van de grens). Partijen onderkennen het belang van grensoverschrijdend openbaar vervoer. Voor zover afspraken met het Rijk worden gemaakt op het punt van infrastructurele verbindingen en vervoer, zal dit worden ingevuld in het kader van het MIRT op het punt van de verbindingen met het achterland en met Europa vanuit de positionering als belangrijke grensoverschrijdende regio.
 3. Indien nodig, procesbegeleiding rondom de taakherschikking en concentratie van zorgvoorzieningen (ziekenhuizen) en de afstemming met de eerste lijn. Daarbij zijn de rollen die betrokken partijen hebben en die beschreven staan in wetten en regels, het uitgangspunt.
 4. Het inzetten van dialoogtafels waar dit de samenwerking tussen groei en krimpregio's kan versterken.

C. Grensoverschrijdende samenwerking

1. Inzet van het Rijk en de Provincie is de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking. Daarnaast spant de Provincie zich in om het thema demografische veranderingen een plaats te geven in bestaande en toekomstige Europese programma's zoals EFRO, de Europese Digitale Agenda en Interreg B. Samen met Duitse partners ontwikkelen partijen in de Provincie projecten en netwerkactiviteiten in EDR/InterregA verband. Concreet gaat het daarbij om betrokkenheid van Duitse partners in de Conferentie Economische vitalisering Krimpgebieden ('100% Ondernemend', 10 september 2012 te Winschoten) en een gezamenlijk project rond de digitale ontsluiting van rurale

gebieden. Het Rijk onderzoekt, daar waar nodig en mogelijk, de mogelijkheid van het opheffen van eventuele knelpunten in wet- en regelgeving en sluit daarbij aan bij de aanpak van de Taskforce Grensoverschrijdende Samenwerking (GROS) om belemmeringen en knelpunten met betrekking tot grensoverschrijdende samenwerking zoveel mogelijk op te lossen en bij de afspraken, die hierover al zijn gemaakt.

2. Het ministerie van BZK laat een "Atlas van grensoverschrijdende kansen" voor de regio Groningen en aangrenzende regio's in Duitsland ontwikkelen. Op de terreinen wonen, voorzieningen en economie wordt in kaart gebracht hoe de regio's er ten opzichte van het eigen land voor staan. Dit geeft inzicht in en inspiratie voor de terreinen waar grensoverschrijdende samenwerking kan lonen. Bovendien worden de al bestaande grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden in kaart gebracht. De atlas wordt deels door het Rijk en deels door de Provincie gefinancierd. Op basis van deze kansenaslas kan door Rijk en Provincie gezamenlijk een conferentie worden georganiseerd met als doel het versterken van de verbindingen over grenzen heen.

D. Wonen en Ruimte

1. Partijen erkennen dat wonen en ruimte een belangrijke pijler is voor de leefbaarheid en dat het belangrijk is dat de woningvoorraad kwalitatief en kwantitatief in balans blijft met de woningbehoefte. Het gaat hierbij om herstructurering, verbetering en verduurzaming van de bestaande voorraad, in zowel de huur- als de koopsector. Partijen erkennen voorts, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid (waarbij de primaire verantwoordelijkheid berust bij provincie en regio's), dat naast het wonen ook de kwaliteit van de (openbare) ruimte een belangrijke voorwaarde is voor de leefbaarheid.
2. De demografische ontwikkelingen in Groningen zullen op ruimtelijk gebied voor veel veranderingen zorgen. Te denken valt aan de herstructurering die nodig zal zijn van woningbouw, werklocaties, voorzieningen en door dat alles ook de openbare ruimte. Het is daarom nodig dat partijen, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, nadenken over de manier waarop dit ruimtelijk gestuurd dient te worden, om ook in de toekomst een robuuste ruimtelijke structuur te hebben met behoud of verbetering van de huidige ruimtelijke kwaliteit. Naast woningbouw en werklocaties zal ook de herschikking van voorzieningen en woningsoorten ten gevolge van veranderende demografische groepen hun invloed hebben op de ruimtelijke structuur. Het zijn allen ontwikkelingen die vragen om ruimtelijke anticipatie. Bij de actualisatie van de MIRT Gebiedsagenda wordt daartoe krimp in de door de drie noordelijke provincies op te stellen gebiedsagenda als regionale opgave benoemd
3. De regio's Oost-Groningen, Eemsdelta en de gemeente De Marne gaan de problematiek van het goedkope koopsegment in beeld brengen en betrekken daar ook andere partijen bij (banken, corporaties). Het Rijk zal zich inspannen om knelpunten rond de aanpak van de particuliere woningvoorraad, waar het de bestaande regelgeving en de verdeelsystematiek van bestaande bekostigingssystemen betreft, te onderzoeken en zo nodig en mogelijk op te lossen. Rijk en Provincie bevorderen de bredere toepasbaarheid van de lessen uit de experimenten op het gebied van waardebehoud en particuliere woningverbetering.
4. Het is gewenst om het overaanbod aan plancapaciteit voor woningbouw neerwaarts bij te stellen, dan wel te faseren in de tijd. Dit om te voorkomen dat overheidsinvesteringen in nieuwe en bestaande bestemmingsplannen onrendabel zullen blijken, dat de noodzakelijke

vernieuwing van de bestaande woningvoorraad stagneert, dat leegstand gaat ontstaan in deze voorraad en dat stads- en dorpsuitbreidingen die reeds in ontwikkeling zijn tot in lengte van jaren onafgemaakt blijven. Met betrekking tot het onderwerp planschade biedt het Rijk gemeenten praktische ondersteuning door inzet van de Juridische Expertpool Planschade (JEP).

5. Provincie en Rijk zetten in op het maken van harde afspraken over de opgave van de in de regio's werkzame corporaties in de Woon- en Leefbaarheidplannen met een doorvertaling naar lokale prestatieafspraken. Daarbij moet ruimte zijn voor matchingovereenkomsten met andere corporaties. Wanneer er na het maken van de afspraken grote financiële problemen blijken te zijn in verband met de inzet, dan kan steun met behulp van het Centraal Fonds Volkshuisvesting een optie zijn.
6. Het PRIMOS model zoals dat door het Rijk wordt gebruikt voor bevolkingsprognoses, is onder andere gebaseerd op woningbouwplannen. Dit kan in gebieden met bevolkingsdaling zorgen voor minder betrouwbare prognoses. Rijk en Provincie werken samen met ABFResearch aan een verbetering van dit model voor krimpgebieden.
7. In opdracht van de minister van BZK zal het Rijks Vastgoed en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB) verkennen op welke wijze inzet van het RVOB kan bijdragen aan de ondersteuning van Rijkszijde in de aanpak van de gevolgen van bevolkingsdaling. Hiertoe worden onder andere de Rijksvastgoedposities in Groningen in kaart gebracht. Op basis hiervan kunnen dan nadere afspraken gemaakt worden tussen Rijk en Provincie in het kader van de aanpak van de gevolgen van de demografische veranderingen. Daarnaast deelt het Rijk de lessen die worden geleerd uit de RVOB-pilots in andere krimpregio's.
8. Via de visie Erfgoed en Ruimte van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en het Ministerie van IenM wordt geïnvesteerd in de kennis over herbestemming van monumentale panden, onder andere via de uitvoering van pilots. In de cultuurnota 2013-2016 ligt het accent voor het Monumentenbeleid op ontwikkelingsgericht en gebiedsgericht beleid: instandhouding, functiebehoud of herbestemming, geplaatst in een maatschappelijk relevant kader. Hierbij wordt nadrukkelijk rekening gehouden met regionale ontwikkelingen zoals krimp. Met de drie noordelijke Provincies wordt verkend of er een gezamenlijke aanpak van de herbestemmingsproblematiek van de grond kan komen. Vanuit verschillende provinciale budgetten worden herbestemmingsprojecten gesubsidieerd. Daarnaast subsidieert de Provincie Groningen instellingen die zich met monumenten en herbestemming bezighouden.

E. Voorzieningen

1. Provincie, de regio's Oost-Groningen en Eemsdelta en de gemeente De Marne zetten zich in voor een nieuwe (ruimtelijke) balans tussen bevolkingsomvang en spreiding van voorzieningen voor bijvoorbeeld onderwijs, zorg, cultuur en sport en stimuleren en faciliteren maatschappelijke organisaties om hierbij de juiste keuzes te maken. Zij committeren zich aan een flexibele inzet van maatschappelijk vastgoed.
2. Organisaties voor kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en basisonderwijs staan voor de complexe opdracht een proactief en adequaat antwoord te vinden op de gevolgen van demografische veranderingen. Tevens kan de kwaliteit van het basisonderwijs onder druk staan, met name bij de kleine scholen. De Provincie zal zich, in samenwerking met de

gemeenten en op basis van positieve evaluatieresultaten, inzetten op het op bredere schaal toepassen van het concept zoals dat in de experimenten rond geïntegreerde kindvoorziening en schoolschap is uitgetest. Het Rijk ondersteunt hierbij op niet-financiële wijze. Daarvoor zet het Rijk zich in voor aanpassing van belemmerende regelgeving waar dit nodig zou zijn en waar dat kan wanneer de huidige regelgeving te weinig ruimte biedt. De Provincie ondersteunt de bestuurlijke krachtenbundeling en ondersteunt het Kenniscentrum ter bevordering van de geïntegreerde kindvoorzieningen.

3. Het is van belang dat er voor leerlingen in Groningen een zo divers mogelijk onderwijsaanbod is en dat zij kwalitatief goed onderwijs ontvangen. Dat onderwijs dient, waar mogelijk en relevant, aan te sluiten bij behoeften van de regionale economische sectoren. Om dit te kunnen blijven garanderen, is samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijfsleven essentieel. De huidige wet- en regelgeving biedt niet altijd voldoende ruimte voor vergaande samenwerking, onder andere op het gebied van doorlopende leerlijnen. Daarom kunnen instellingen sectoroverstijgende experimenteerterruimte krijgen. Maar ook experimenten binnen sectoren, of gericht op samenwerking met instanties buiten het onderwijs kunnen kansen krijgen. In overleg met het Rijk wordt bezien of de Experimenteerwet daar ruimte voor kan bieden. De experimenten dienen tevens om te bezien of en welke duurzame veranderingen in wet- en regelgeving op termijn nodig zouden kunnen zijn zoals toegelicht in de brief van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap aan de Tweede Kamer van 30 maart 2012.
4. Wanneer gemeenten initiatieven (al dan niet grensoverschrijdend) op het terrein van onderwijs en bevolkingsdaling ontwikkelen en concrete knelpunten in de regelgeving vermoeden, is het Rijk bereid deskundigheid ter beschikking te stellen. Samen met de Provincie worden oplossingen gezocht door na te gaan in hoeverre deze initiatieven binnen de bestaande regelgeving mogelijk zijn dan wel binnen de nieuwe experimenteerterruimte kunnen worden opgepakt, bijvoorbeeld in het project sleutelexperimenten (zie brief van 28 maart vanuit OCW aan de Tweede Kamer).
5. Krimp, ontgroening en vergrijzing hebben binnen de zorgsector verstrekkende gevolgen. Vergrijzing leidt aan de ene kant tot een toenemende zorgvraag, terwijl er aan de andere kant sprake is van krapte aan personeel in de zorgsector. Dit leidt tot het moeten nadenken over alternatieven en een herschikking van de inrichting van het huidige zorglandschap om het verminderen van kwaliteit en bereikbaarheid van zorg voor mensen in Noord- en Oost-Groningen te voorkomen (denk onder meer aan de mogelijkheid van het inzetten van ict-middelen om op afstand met minder menskracht en met beperkter tijdsbeslag goede zorg te leveren). Om de zorg in de krimpgebieden beschikbaar en bereikbaar te houden en mensen toch van kwalitatief hoogwaardige zorg te blijven voorzien, is het masterprogramma 'Zorg voor de Toekomst Noord- en Oost-Groningen' opgezet. Het masterprogramma wordt breed gedragen door partijen variërend van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG) tot lokale zorgaanbieders, de Provincie en gemeenten. Er zal worden nagegaan hoe de uitkomsten van het zorgexperiment in Oost-Drenthe kunnen worden verbonden met het Masterplan programma. Op basis van het onderzoek van het RIVM naar de relatie tussen gezondheid en krimp zullen afspraken gemaakt worden tussen zorgverzekeraars, zorginstellingen, gemeenten en de Provincie om gezamenlijk effectieve interventies te bepalen.

6. Het Rijk werkt aan de ontwikkeling van een MKBA Voorzieningen. In overleg met de Provincie kan dit instrument worden ingezet in de regio's Eemsdelta en Oost-Groningen om in het kader van de Woon- en Leefbaarheidplannen het lokale keuzeprocess tussen beleidsopties op het gebied van voorzieningen van een goede onderbouwing te voorzien. De kosten voor de ontwikkeling van het instrument worden gedragen door het Rijk (Ministerie van BZK) vanuit het Programma Bevolkingsdaling. Voor de eventuele inzet van het instrument in de regio worden nadere afspraken gemaakt over de kostenverdeling. De regionale overheden (gemeenten en provincie) dragen de kosten van de uitvoering van de op basis van de MKBA gekozen beleidsoptie(s).

7. Door de vergrijzing neemt de zorgvraag toe terwijl de ontgroening zorgt voor een daling van zorgpersoneel en een kleiner potentieel mantelzorgers en vrijwilligers. Aanbieders zullen in gebieden waar bevolkingsdaling plaatsvindt meer dan voorheen moeten samenwerken en moeten investeringen in innovatie en om adequate zorg te kunnen blijven aanbieden. Welke zorg door welke aanbieder aangeboden mag worden, dient in samenspraak met en via de inkoop van de zorgverzekeraar/ het zorgkantoor duidelijk te worden. Aanbieders mogen de zorg niet onderling verdelen. In dit proces van samenwerken worden vaak knelpunten in de wet- en regelgeving ervaren. Het Rijk wil deze knelpunten zo veel als mogelijk tegengaan. Mede om die reden is tot 1 januari 2014 het 'Experiment regelarme instellingen in de Langdurige Zorg' opgezet. Hieraan nemen ook instellingen uit de krimpregio's in Groningen deel. Als in de Groninger krimpgebieden vernieuwingen op het terrein van zorg en bevolkingsdaling worden ontwikkeld kan het Rijk deskundigheid ter beschikking stellen, bijvoorbeeld door na te gaan in hoeverre deze initiatieven binnen nieuwe experimenteerregelingen kunnen worden ondergebracht.

F. Economie en Arbeidsmarkt

1. Partijen hechten belang aan het stimuleren van een vitale regionale economie en een goed werkende arbeidsmarkt. Het is belangrijk dat er met minder mensen toch een vitale economie aanwezig is en de demografische ontwikkeling benut kan worden voor transformaties die zorgen voor groei in ruimtelijke, sociale en economische kwaliteit. Bij de realisatie van de economische ambitie en de hiertoe benodigde transformatie in basisvoorwaarden, onderkennen partijen de bijzondere demografische uitdagingen voor de Groninger krimpregio's.

2. In de krimpregio's gaat aandacht naar projecten die een bijdrage leveren aan economische vitalisering, leefbaarheid en/of een evenwichtige arbeidsmarkt. Aansluitend bij de sterke sectoren in de Eemsdelta en Oost-Groningen zijn er goede mogelijkheden om bij te dragen aan de leefbaarheid en economische vitalisering via thema's als recreatie en toerisme, hergebruik leegstaande panden en biobased economy/landbouw. Zo hebben het ministerie van EL&I en de KvK Noord-Nederland in het kader van het project Van Regels Naar Ruimte een Green Deal ondertekend om te komen tot een experiment voor de ontwikkeling van bio-based economy met een aantal bedrijven in de regio Eemsdelta - Veenkoloniën. Via deze Green Deal worden de mogelijkheden onderzocht om gewassen en reststromen uit de landbouw en voedingsmiddelenindustrie in te zetten voor niet voedseltoepassingen. Er wordt onderzoek gedaan door Provincie, gemeenten, KvK en bedrijfsleven naar de wijze waarop invulling kan worden gegeven aan de te maken experimenteerzone in Groningen. BZK en EL&I ondersteunen het traject inhoudelijk en financieel.

3. In krimpregio's valt een tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten te verwachten door het wegtrekken van gekwalificeerd personeel en door vergrijzing en ontgroening. Om het

tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten op te vangen, zal in krimpgebieden extra aandacht moeten worden besteed aan arbeidsmarkt- en scholingsprojecten die bijdragen aan een betere afstemming tussen vraag en aanbod. Het kabinet is in het sociale domein een aantal omvangrijke hervormingen gestart. Het betreft onder meer passend onderwijs, de decentralisaties van de jeugdzorg en de begeleiding en invoering van de Wet werken naar vermogen. Door de val van het Kabinet is het nog onduidelijk wat van de ingezette hervormingen doorgang krijgt maar de uitdaging een inhoudelijke samenhang te realiseren tussen zorg, onderwijs en arbeidsmarkt blijft. Tijdens de Conferentie '100% Ondernemend' die op 10 september 2012 is georganiseerd, heeft dit punt aandacht gekregen en er wordt gekoerst op afspraken tussen betrokken partijen. Het Ministerie van BZK kan partijen ondersteunen door inzet van deskundigheid.

4. Rijk (Ministerie van BZK) en Provincie organiseerden, samen met andere partijen, op 10 september 2012 een conferentie rond de economische vitalisering van krimpgebieden. Het ging daarbij om het verbinding te leggen tussen de economische potentie die op kleinschalige niveaus aanwezig is en de versterking, de vitalisering en de innovatie van de regionale economie: eigen kracht en regionale identiteit als aanjagers om gebieden veerkrachtig, levensvatbaar en leefbaar te houden. Er was tijdens deze conferentie ook aandacht voor de zogeheten 'cottage industries', een belangrijke bedrijfstak op het lokale en regionale niveau.
5. Via digitalisering kan worden ingespeeld op de samenleving van de toekomst. Breedband is voor kleinschalige bedrijven ('cottage industries'), voor (verbrede) landbouw en voor o.a. jonge gezinnen een vestigingsfactor en daarmee hebben de krimpgebieden een probleem. Waar mogelijk kan de zakelijke behoefte vanuit de landbouw mede een basis leggen voor breedbandverbindingen op het platteland. Rijk en Provincie stimuleren pilots en experimenten voor nieuwe kleinschalige financiële en organisatorische breedbandexperimenten ter ontsluiting van de rurale krimpgebieden. Rijk en Provincie spreken af dat de krimpregio's Eemsdelta, Oost-Groningen en de gemeente De Marne toetreden tot de Digitale Steden Agenda van de G32.
6. De Provincie Groningen participeert en draagt financieel bij aan het onderzoek van de OESO "Local scenarios of demographic change" met als doel te komen tot een aanpak van de arbeidsmarktproblematiek in de regio's die te maken hebben met bevolkingsdaling. Het Rijk draagt bij aan het algemene deel van dit OESO-onderzoek.

3. Overige afspraken:

1. Tijdelijke maatstaf Krimp gemeentefonds: in krimpsituaties hapert de financiële motor van gemeenten en woningcorporaties. Per saldo hebben de gemeenten en corporaties in de Groninger krimpregio's de afgelopen tien jaar al een verlies geleden van € 185 miljoen op de transformatie van de sociale huursector. De tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds is voor de gemeenten in de krimpgebieden van groot belang voor de cofinanciering van krimpgerelateerde maatregelen. Daarnaast heeft Eemsdelta via de provincie Groningen een eenmalige rijksbijdrage ontvangen van € 14,75 miljoen. Het gemeentelijk aandeel in het financieel arrangement Eemsdelta bestaat in belangrijke mate uit de middelen die op grond van de krimpmaatstaf worden ontvangen, waarbij wordt uitgegaan van een gelijkblijvende jaarschijf voor een periode van tien jaar. Hoewel de berekeningswijze niet anders is dan bij andere maatstaven in het gemeentefonds, ervaren gemeenten het als problematisch dat de bedragen van de tijdelijke maatstaf van jaar tot

jaar fluctueren. Het Rijk zal dit signaal meenemen bij de evaluatie aan het einde van de vijfjarige looptijd van de krimpmaatstaf.

2. Het Rijk is mede verantwoordelijk voor het delen van kennis over vernieuwende oplossingen in relatie tot demografische ontwikkelingen. Daartoe wordt in samenwerking met de Provincies Groningen, Limburg en Zeeland gewerkt aan de inrichting van het Kennisplatform Demografische Transitie. De doorontwikkeling van de informatieportal vanmeernaarbeter.nl wordt daarin ondergebracht. Met bijdragen van de Provincie Groningen hebben de HanzeHogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen het Kenniscentrum Krimp Noord- Nederland (KKNN) opgericht. Het KKNN fungeert als een van de regionale partners van het Kennisplatform Demografische Transitie.
3. Onderzoek Instroom Sociaal zwakkeren in krimpgebieden: het Rijk ondersteunt door inzet van capaciteit en deskundigheid samen met de Provincie een onderzoek door Kenniscentrum Krimp Noord Nederland (KKNN) naar instroom van sociaal zwakkeren in de krimpgebieden (omvang, gevolgen, beleidsaanbevelingen voor gemeenten en corporaties).
4. Groningen is samen met de krimpregio's Limburg en Zeeland ook een proeftuin voor andere regio's in Nederland die te maken zullen krijgen met bevolkingsdaling.

Artikel 4. Evaluatie

Om de voortgang van het convenant te volgen en elkaar daarop aan te spreken maken partijen de volgende werkafspraken:

1. Rijk, Provincie en regio's volgen de voortgang en de maatschappelijke effecten van de verschillende maatregelen. De maatschappelijke effecten worden gemonitord via de Krimpbaremeter, die het Rijk op dit moment ontwikkelt in samenwerking met kennisinstellingen uit verschillende krimpregio's. De voortgang van de afspraken uit dit convenant wordt gemonitord via een op te stellen procesplan voor de uitvoering van dit convenant. Waar nodig kan dit aanleiding geven dit convenant bij te stellen.
2. Er wordt invulling gegeven aan periodiek ambtelijk overleg ter voorbereiding en uitvoering van het bestuurlijke overleg tussen de partijen.
3. Partijen geven in 2014 gezamenlijk opdracht tot uitvoering van een evaluatie van het convenant.
4. Op basis van de jaarlijkse monitor respectievelijk de evaluatie, vindt bestuurlijk overleg plaats tussen Rijk, Provincie en regio's om de voortgang te bespreken en waar nodig het convenant te actualiseren. Hierop volgt een rapportage aan Provinciale Staten en de raden. Aan de Tweede Kamer wordt gerapporteerd via de Interbestuurlijke Voortgangsrapportage Bevolkingsdaling.

Artikel 5. Wijziging Convenant

1. Elke partij kan de andere partijen schriftelijk verzoeken het convenant te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen 4 weken nadat een partij de wens daartoe aan de andere partijen schriftelijk heeft medegedeeld.
3. De wijzigingen en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlage aan het convenant gehecht.

Artikel 6. Slotbepalingen

1. Naast dit convenant zijn er andere lopende of komende afspraken tussen Rijk en Provincie zoals op het gebied van het MIRT en bijbehorende gebiedsagenda's. Dit convenant treedt niet in die afspraken. Partijen borgen wel een goede afstemming tussen onder andere de Woon- en Leefbaarheidplannen en de gebiedsagenda. Dit convenant is niet afdwingbaar. Partijen kunnen op tekortkomingen in de nakoming van dit convenant of van afspraken die daarmee samenhangen, bij de burgerlijke rechter geen beroep doen.
2. Binnen 2 weken na ondertekening van dit convenant wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.

Ondergetekenden:

Namens de Provincie Groningen en Gedeputeerde Staten van Groningen:

Mevr. M. Besselink, gedeputeerde

Namens de gemeente Groningen en Burgemeester en Wethouders van Groningen:

, wethouder

Namens de gemeente De Marne en Burgemeester en Wethouders van De Marne:

Dhr. H.W. van Gelder, wethouder

Namens de gemeenten Eemsum, Delfzijl, Loppersum en Appingedam en de colleges van Burgemeester en Wethouders van die gemeenten:

Mevr. H.K. Pot, voorzitter van de Stuurgroep Eemdelta

Namens de gemeenten Oldambt, Bellingwedde, Menterwolde, Pekela, Veendam, Stadskanaal en Vlagwedde en de colleges van Burgemeester en Wethouders van die gemeenten:

dhr. J.M.M. Polman, voorzitter van de Stuurgroep Oost- Groningen

Mede namens de Staat der Nederlanden ;
De Minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties

mevr. mr. drs. J.W.E. Spies,